

Ірина Шевченко – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Україна.

Коло наукових інтересів: міжнародні економічні відносини, сталий розвиток, цифрова економіка, цифрова торгівля.

✉ irina_shev4enko@ukr.net

🆔 <https://orcid.org/0000-0001-8188-3551>

Елеонора Дармофал – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри екології та техногенної безпеки, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Україна.

Коло наукових інтересів: екологічна безпека, техноекологія, економіко-екологічні стратегії, управління вищою освітою.

✉ elyadarmofal@gmail.com

🆔 <https://orcid.org/0000-0001-9868-0486>

УДК 337.35

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-55-64>

Подано до редакції: 18.02.2025
Прийнято після рецензування: 28.04.2025
Затверджено до друку: 01.05.2025
Опубліковано: 30.06.2025

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Стаття присвячена концепції сталого розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) у контексті сучасних глобальних викликів. Мета статті – виявити ключові трансформаційні аспекти сталого розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) та сформулювати концепцію, яка може слугувати орієнтиром для університетських лідерів та академічних спільнот у контексті сталого розвитку. Автори аналізують трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері освіти під впливом цифровізації, екологічних змін, соціальної відповідальності та міжнародного співробітництва. Визначено основні напрями розвитку ЗВО: інтеграція принципів сталого розвитку в освітні програми, стратегічне управління ресурсами, цифровізація навчального процесу та підвищення рівня екологічної свідомості. Запропоновано концептуальну модель сталого розвитку університетів, що включає економічний, соціальний та екологічний виміри, а також чотири вектори: розвитку, безпеки, відповідальності та гордості. Автори наголошують на необхідності стратегічного планування та комплексного підходу до реалізації концепції сталого розвитку, що дозволить адаптувати освітні установи до нових викликів та підвищити їх конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Запропонована модель Концепції є певним заклик до посилення ролі університетів у суспільстві та запрошення до всіх зацікавлених сторін до об'єднання зусиль з метою глибшої

та ефективнішої співпраці. Концепція може стати базовим для підтримки університетів в їхньому розвитку, сприяти обміну досвідом та надавати змогу формувати спільні інтереси, пов'язані з майбутнім університетів, для політичних та адміністративних кіл у державі та світі. Стаття спрямована на вироблення комплексного підходу до інтеграції сталого розвитку у систему вищої освіти, що охоплює наукові дослідження, управлінські практики, екологічну відповідальність та соціальну інклюзію.

Ключові слова: сталий розвиток, вища освіта, цифрова трансформація, екологічна відповідальність, стратегічне управління, міжнародна співпраця.

Постановка проблеми. У сучасному світі освіта відіграє ключову роль у формуванні суспільства, здатного відповідати на виклики глобалізації, екологічних загроз та технологічних змін. Заклади вищої освіти (далі – ЗВО) мають стати не лише центрами підготовки висококваліфікованих фахівців, а й активними учасниками процесу сталого розвитку, що передбачає баланс між економічними, екологічними та соціальними інтересами.

Концепція сталого розвитку ЗВО є багатовимірною та передбачає трансформацію освітнього процесу, впровадження екологічно відповідального управління, інтеграцію цифрових технологій, розширення міжнародної співпраці та соціального партнерства. Проте реалізація цієї концепції стикається з низкою викликів, зокрема недостатнім фінансуванням, опором змінам, низьким рівнем екологічної свідомості та необхідністю адаптації освітніх програм до нових реалій.

У сучасних умовах прагнення до сталого розвитку, світ стикається з викладами, які пов'язані з пошуком стійкої рівноваги між екологічними, економічними та соціальними проблемами, цифровим переходом та (гео)політичною невизначеністю. З урахуванням цього необхідним вбачається стратегічне осмислення майбутнього під впливом трансформацій світу, суспільства і сфери освіти. Трансформація освіти почалась з глобальної проблеми COVID-19, система навчання мала пристосуватись під вплив пандемії. Умови глобалізації, цифрової трансформації, екологічних викликів та змін соціально-економічного середовища вимагають від освітніх установ адаптації до нових реалій. Саме через вплив глобальних проблем на систему освіти формується парадигма трансформації. Ключовими напрямками стає еволюція місій інститутів, реформування цінностей та умов відповідно до запитів суспільства. Саме це зумовило вибір теми та напрямок дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проаналізовані джерела містять розгляд різних аспектів сталого розвитку закладів вищої освіти, їхню роль у забезпеченні якісної освіти, цифрової трансформації, соціальної відповідальності та адаптації до глобальних викликів.

Сталий розвиток вищої освіти в Україні визначається низкою стратегічних документів, які інтегрують принципи сталості в освітню політику, управління та якість освітніх послуг. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р, ця стратегія визначає ключові напрями розвитку вищої освіти, включаючи інтеграцію принципів сталого розвитку в освітні програми, управління ресурсами та цифровізацію освітнього процесу. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1190-р, документ затверджує завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їх досягнення, що є орієнтирами у діяльності державних органів, включаючи сферу освіти. Добровільний національний огляд досягнення Цілей сталого розвитку (2020). Цей огляд аналізує прогрес України у досягненні Цілей сталого розвитку, включаючи адаптацію цілей у національні стратегічні документи та моніторинг їх реалізації, що безпосередньо стосується сфери вищої освіти.

Звертаючись до науковців, Ляшенко О. (2024) та Птащенко О. (2023) приділяють увагу теоретичним аспектам сталого розвитку у вищій освіті. Вони підкреслюють важливість інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес, включаючи екологічні, економічні та соціальні складові. Ці роботи також наголошують на потребі змін у підходах до управління ЗВО відповідно до Цілей сталого розвитку ООН.

Чайковський М. (2023) досліджує вплив цифрових технологій на сталий розвиток освітніх установ. Він стверджує, що цифрова трансформація допомагає підвищити ефективність навчального процесу, зменшити екологічний слід та сприяє глобалізації освіти. Музика Ю. та Гуйда О. (2021) зосереджуються на соціальному партнерстві та реформуванні освітніх програм відповідно до потреб суспільства та ринку праці. Вони зазначають, що ЗВО повинні активно взаємодіяти з державними та недержавними інституціями для забезпечення інклюзивного і сталого розвитку. Сидоренко О. (2020) досліджує інтернаціоналізацію вищої освіти як чинник сталого розвитку, наголошуючи, що глобальна співпраця сприяє кращій адаптації до сучасних викликів та підвищенню конкурентоспроможності випускників.

Іваненко П. (2011) та Кравченко Л. (2020) аналізують управлінські стратегії, необхідні для забезпечення сталого розвитку ЗВО. Вони наголошують на важливості стратегічного планування, ефективного управління ресурсами та впровадження нових моделей фінансування освіти. Ковальчук В. (2021) та Петренко І. (2019) розглядають сучасні виклики, з якими стикаються ЗВО у процесі трансформації. Вони підкреслюють необхідність зміни освітніх програм, впровадження міждисциплінарного підходу та розвитку екологічної свідомості студентів та викладачів.

Проаналізовані дослідження свідчать, що концепція сталого розвитку вищої освіти є багатовимірною та вимагає комплексного підходу. Ключові аспекти – цифровізація, екологічна відповідальність, соціальне партнерство, стратегічне управління та інтернаціоналізацію. Водночас необхідно враховувати виклики, пов'язані з фінансуванням, адаптацією освітніх програм до змінних вимог суспільства та технологічними перетвореннями.

Мета статті полягає у виявленні ключових трансформаційних аспектів сталого розвитку ЗВО та пропонуванні концепції, яка може слугувати орієнтиром для університетських лідерів та академічних спільнот у контексті сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: дослідити теоретичні основи сталого розвитку освіти, включаючи екологічні, економічні та соціальні аспекти; проаналізувати вплив цифровізації та інновацій на процеси трансформації вищої освіти; оцінити управлінські підходи до впровадження принципів сталого розвитку у ЗВО; визначити основні виклики на шляху до реалізації концепції сталого розвитку та запропонувати шляхи їх подолання; сформулювати стратегічні напрями розвитку університетів у відповідності до глобальних Цілей сталого розвитку ООН та європейських ініціатив.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс методів, які забезпечили всебічний та системний аналіз проблеми сталого розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) у контексті трансформаційних процесів. Зокрема: аналіз наукової літератури застосовувався для вивчення теоретичних основ сталого розвитку вищої освіти, систематизації сучасних концептуальних підходів та визначення ключових тенденцій трансформації освітніх установ в умовах глобалізації, цифровізації та екологічних викликів; порівняльний аналіз дав змогу провести оцінку наявних моделей сталого розвитку університетів, визначити особливості їх впровадження в різних країнах та виокремити найефективніші практики інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес і управлінську діяльність ЗВО; системний підхід було використано для узагальнення факторів, що впливають на розвиток сталого університету, формування цілісної концептуальної моделі сталого розвитку ЗВО, яка поєднує економічні, соціальні та екологічні виміри; структурно-функціональний аналіз застосовувався для дослідження організаційної структури університетів, визначення сфер трансформацій (освіта, наука, взаємодія із суспільством, внутрішні процеси управління) та їхнього впливу на реалізацію концепції сталого розвитку; експертне оцінювання слугувало для обґрунтування стратегічних напрямів розвитку ЗВО відповідно до міжнародних (Цілі сталого розвитку ООН, Стратегія ЄС щодо сталого розвитку) та національних ініціатив, а також для визначення основних викликів і можливостей їх подолання; метод моделювання було застосовано для розроблення концептуальної моделі сталого розвитку університету, яка інтегрує основні напрями, принципи і вектори розвитку, адаптовані до сучасних викликів глобалізованого середовища. Використання зазначених методів дозволило

забезпечити високий рівень наукової обґрунтованості результатів дослідження та сприяло формуванню практичних рекомендацій щодо трансформації закладів вищої освіти у напрямі сталого розвитку.

Результати дослідження та їх обговорення. У зв'язку з ухваленням на Саміті ООН зі сталого розвитку 17 глобальних Цілей сталого розвитку на період до 2030 року виникає необхідність у поглибленні та актуалізації Стратегії сталого розвитку університетів. Відтак, шлях до високої екологічної культури лежить через ефективну сталу освіту. Рівень економічного розвитку та добробуту населення в умовах сьогодення не відповідає природному, науково-технічному, аграрно-промислового потенціалу кожної окремої країни та кваліфікаційно-освітньому рівню населення, соціально-історичним і культурним традиціям народу.

Нова світоглядна парадигма сталого розвитку є політичною та практичною моделлю розвитку всіх університетів світу, яка задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Ця модель орієнтована на досягнення оптимального балансу між трьома складовими розвитку – економічною, соціальною та екологічною. Перехід до сталого розвитку – це процес зміни ціннісних орієнтацій багатьох людей. Визнаними міжнародними фундаментальними цінностями розвитку є свобода, рівність, солідарність, толерантність, повага до природи, спільна відповідальність. Національні цілі сталого розвитку базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних і культурних цінностях, властивих суспільству. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо та захист національних інтересів кожної країни світу.

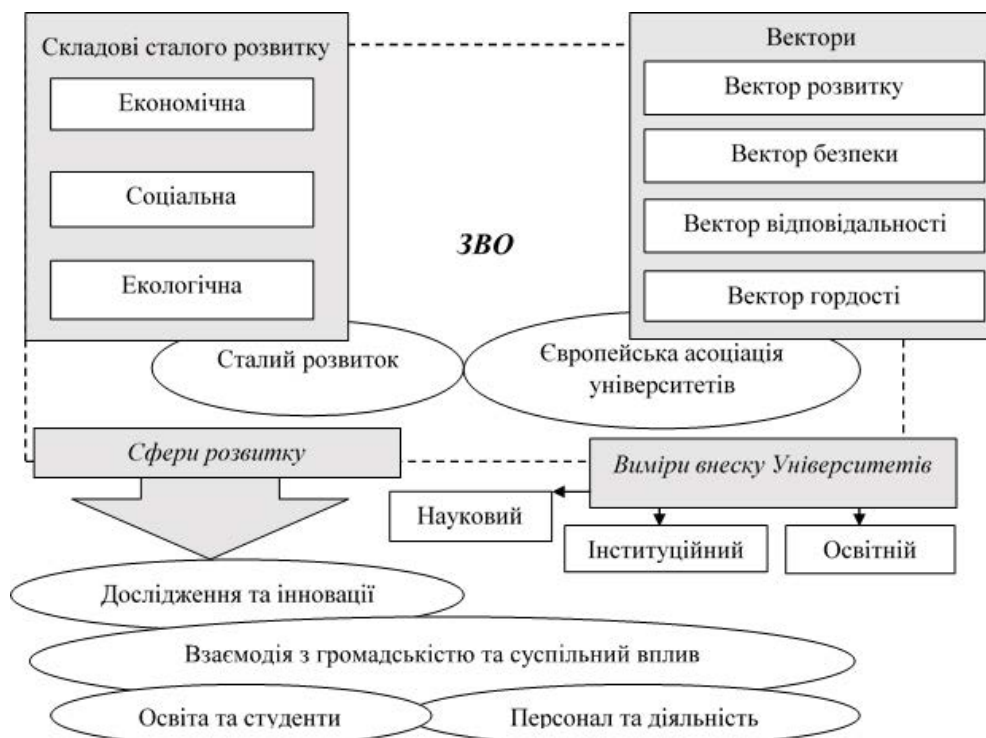

Рис. 1. Концептуальне бачення сталого розвитку закладу вищої освіти (авторське бачення)

Концептуальне бачення сталого розвитку ЗВО передбачає вектори, визначені в Зеленій дорожній карті для університетів від Європейської Асоціації університетів (EUA). Було обрано рекомендовані чотири основні сфери, в яких університети повинні прагнути «переналаштувати»

себе для «зеленого переходу», також використовуючи його як можливість для здійснення реформ та культурних і поведінкових змін, що виходять за рамки суто екологічних тем.

Перехід спричинить різний ступінь актуальності та терміновості внутрішньої оптимізації та зовнішніх втручань, а також різний рівень залучення та координації залежно від цільових груп. Для повного розкриття теми дослідження авторами пропонується детально зосередитись на огляді сфер трансформацій університетів.

Сфера **«Дослідження та інновації»**. Основна мета полягає в узгодженості з «Зеленим курсом» та «Законом про промисловість з нульовим рівнем викидів» вказує на важливість розширення підходів та партнерств, які мають бути більш глобальними, міждисциплінарними та міжсекторальними. Прийняття пріоритетів політики ЄС такими, якими вони є, потребує певного підходу до ведення науки і вимагає від університетів співпрацювати не тільки з іншими університетами, але й розробляти спільні дорожні карти реалізації з більш широким колом зацікавлених сторін. Зміщення фокусу з розробників на користувачів необхідне для узгодження інновацій з соціальним сприйняттям, потребами та занепокоєнням щодо створення або знищення робочих місць. Хоча економічний контекст і підвищене занепокоєння щодо енергетичної безпеки відіграють певну роль у розширенні технологій, це не повинно відволікати увагу від більш широких питань про соціальні вигоди або необхідну різноманітність інновацій. Так само не слід зводити інновації до вхідних даних і результатів. Процеси однаково важливі для досягнення справедливих і бажаних соціальних результатів та врахування думок маргіналізованих груп.

Проектні пропозиції для зовнішнього фінансування повинні відображати прихильність сталому розвитку як цінності, наприклад, шляхом надання переваги дизайну, орієнтованому на Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР), та взаємозбагачення паралельних потоків досліджень на суміжних темах.

Наступна сфера трансформації під назвою **«Освіта та студенти»** має на меті інтеграцію мінімального набору міждисциплінарних навичок у навчальний матеріал, не обов'язково викликаючи створення нової освітньої програми. Сильні аналітичні навички можуть бути доповнені міжособистісними навичками, такими, як комунікація і робота в команді (для всебічної співпраці) або нестандартне мислення (для міжгалузевого зв'язку).

Студенти також повинні набути критичної здатності використовувати підходи, що ґрунтуються на фактах, розрізняти дезінформацію, необґрунтовані думки, популізм і «зелене миття». Освіта для сталого розвитку має бути доступною для всіх співробітників і студентів, а різні модулі дозволять їм зрозуміти процеси управління та ухвалення рішень, соціокультурні явища та економічні системи. Необхідно знайти баланс між спеціалізацією та загальними знаннями, щоб випускники були більш гнучкими на робочому місці та навчилися цінувати цінність інших поглядів. Навчальні програми повинні ґрунтуватися на навчанні, заснованому на вирішенні проблем, живих лабораторіях та інших можливостях навчання на основі досвіду. Міжкультурні та міжгалузеві аспекти можуть бути реалізовані з партнерами з ЄС та інших країн світу, які представляють промисловість, державне управління та неприбутковий сектор. Більш гнучкі процеси акредитації також сприятимуть і спрямовуватимуть розвиток нових програм.

Мета сфери **«Персонал та діяльність»** полягає у створенні структури мотивації. Стратегії сталого розвитку повинні чітко окреслювати ролі та розподіляти обов'язки в межах всієї установи, з широким зазначенням того, що очікується на практиці на щоденній основі. Прихильність до сталого розвитку як цінності та до подолання кліматичної надзвичайної ситуації як спільної справи має важливе значення для розвитку інклюзивної, справедливої та підтримуючої культури в університетах. Це також дає змогу всьому сектору співпрацювати і говорити одним голосом. Університети потрібно розглядати як цілісну спільноту, всі члени якої мають можливість зробити свій внесок у досягнення цілей «Зеленого курсу». Університети вже відзначають репутаційні переваги, які вони отримують в результаті своєї діяльності з озеленення. Етично послідовне позиціонування щодо кліматичних та екологічних викликів надалі дозволить установам стати привабливими для студентів, науковців та професійного персоналу. Інституційне зростання та

збільшення кількості студентів може бути узгоджене з політичними дискурсами та моделями фінансування в деяких країнах, але це має бути збалансоване з усвідомленням впливу розширення кампусів на навколишні громади. Потрібно також запропонувати альтернативні моделі зростання, які надають перевагу реконструкції та переплануванню існуючих об'єктів або спільному використанню об'єктів за межами кампусу. Еволюція від принципу «найнижчої ціни» до принципу «підвищеної цінності» свідчить про те, що соціальні та екологічні критерії враховуються в університетських закупівлях. Закупівля товарів і послуг, які мають менший вплив на навколишнє середовище протягом їхнього життєвого циклу, повинна і надалі заохочуватися.

Остання сфера з трансформації – **«Взаємодія з громадськістю та суспільний вплив»** – має на меті сформулювати чітке бачення успішної імплементації. Співробітники, які активно виступають за необхідні заходи та беруть активну участь в інколи дуже суперечливих публічних дискусіях, повинні користуватися підтримкою своїх установ та прихильністю університетського сектору до аргументованих дебатів. Університети відіграють важливу роль у забезпеченні справедливого переходу на місцевому рівні. Це може зробити їх дуже впливовими, а місцеві партнерства часто можуть бути більш доцільними, ніж національні чи міжнародні. Але для цього потрібні довірчі відносини з різними громадами та групами корінних народів, бізнесом, політиками та особами, які приймають рішення, а не суто інструментальне, орієнтоване на фінансування мислення.

З огляду на різні дії та процеси, доцільним вбачається розробити Концепцію сталого розвитку закладу вищої освіти, яка б визначала горизонт можливостей для університетського сектору. Останній повинен бути не просто частиною, а виразником переходу суспільства до сталого розвитку. Саме тому, основою для розроблення Концепції стали 17 глобальних Цілей сталого розвитку на період до 2030 року, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2030», Оновлена стратегія сталого розвитку ЄС та Зелена дорожня карта для університетів від Європейської Асоціації університетів (EUA).

Модель Концепції сталого розвитку ЗВО поєднує в собі використання певного інструментарію реалізації.

Нормативно-правові інструменти. Зміцнення нормативно-правової бази є необхідною умовою для належної реалізації Концепції, через: забезпечення розроблення плану ЗВО дій зі сталого розвитку і його впровадження та перехід від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку; забезпечення регулярного проведення експертизи нормативної документації університету на відповідність їх принципам сталого розвитку з метою створення відповідного правового поля і стимулюючих фінансово-економічних механізмів.

Фінансові інструменти. Однією з найважливіших умов належного виконання Концепції є узгодження цілей і завдань Концепції з національним та університетським бюджетним процесом. Одним з інструментів є комплексний аналіз видатків в аспекті реалізації цілей і завдань Концепції. Інтеграція принципів сталого розвитку в наявні механізми планування розвитку – це ще один засіб узгодження Концепції з бюджетним процесом. Слід також розглянути можливість переходу від оподаткування за критерієм використання праці до критеріїв споживання ресурсів і забруднення довкілля, щоб сприяти досягненню цілей Концепції. Для забезпечення належного фінансування заходів на виконання Концепції необхідно проводити постійну діяльність та шукати нові можливості для удосконалення відповідно до вимог сьогодення.

Економічні інструменти. Допомагають сформувати прозорі механізми залучення міжнародної фінансової допомоги для вирішення системних питань розвитку, насамперед відновлення та структурної перебудови економіки Сходу України. Мають на меті реалізацію забезпечення послідовної імплементації положень Угоди про асоціацію між країнами та країнами членами-ЄС в частині освітніх послуг та відсутності дискримінації та зниження тарифних бар'єрів у торгівлі, зокрема привести у відповідність до вимог СОТ системи державної допомоги та державних закупівель.

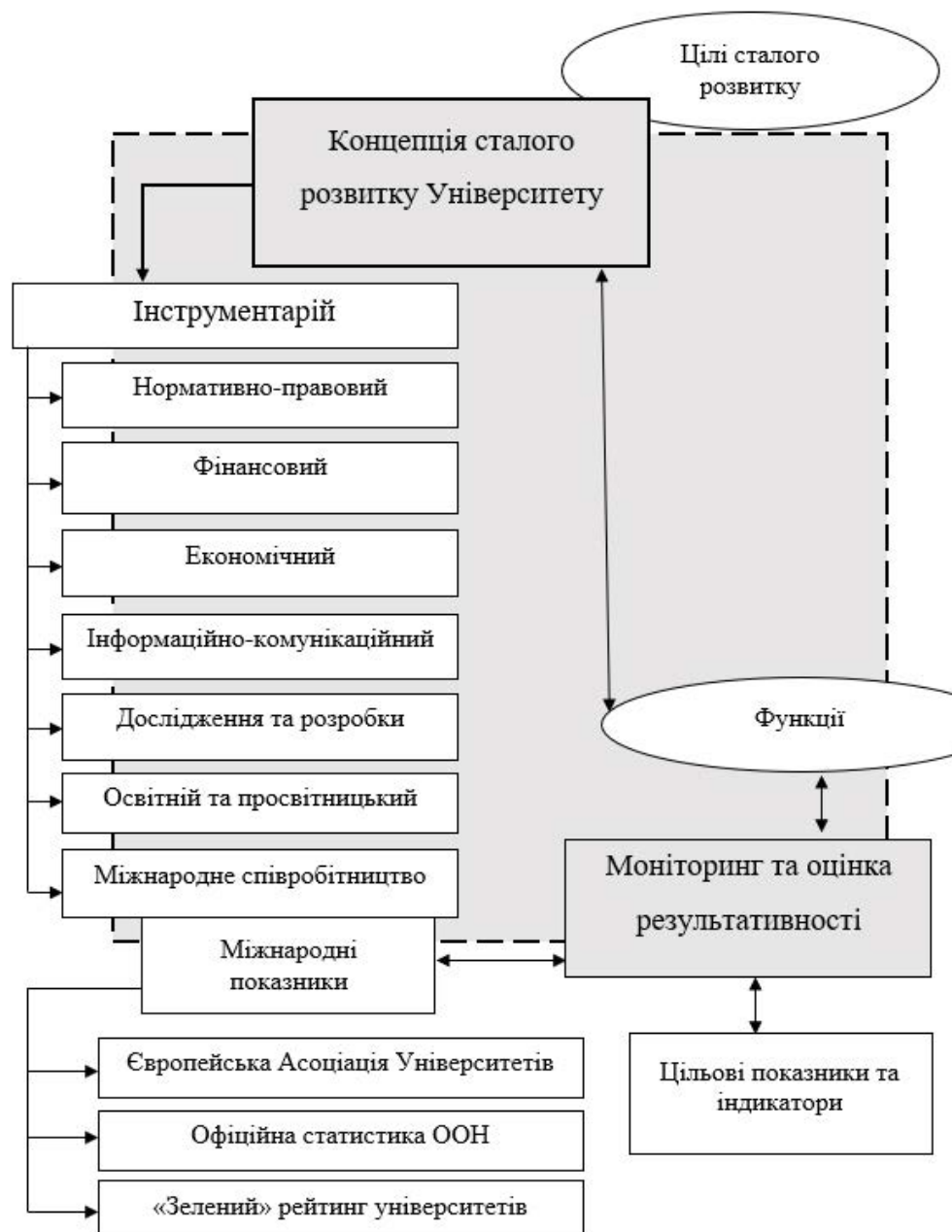

Рис. 2. Модель Концепції сталого розвитку ЗВО (розробка авторів)

Інформаційно-комунікаційні інструменти. Формують здатність до здійснення послідовного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій із забезпеченням їх загальнодоступності, інтеграції у освітній процес та систему електронного врядування для сталого розвитку. Для цього вбачається за необхідне: створити систему об'єктивного інформування всіх заінтересованих сторін про політичні, економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку

університетів України та світу; співпрацювати та підтримувати роботу інформаційно-аналітичних центрів, освітніх та науково-дослідних установ з питань сталого розвитку та центрів кращих практик сталого розвитку.

Дослідження та розробки. Інструмент полягає в наданні пріоритетності розробленню освітніх програм, які забезпечать міждисциплінарність підготовки фахівців, які обізнані у питаннях з упровадження екологічно безпечних технологій, у тому числі енергоощадних і низьковуглецевих, упровадженню на цій основі засад сталого розвитку традиційних галузей національної економіки, підвищенню ефективності енергетичного сектору, зниженню енергоємності систем життєзабезпечення. Використання цього інструменту посилить наукову обґрунтованість рішень у сфері забезпечення сталого розвитку, сприяти випереджаючому розвитку досліджень, що забезпечують оцінку природно-ресурсного потенціалу України, просторове планування його ефективного використання.

Освітні та просвітницькі інструменти. Збалансоване суспільство є суспільством знань. Для розв'язання численних проблем розвитку будуть потрібні нові знання, уміння та компетентності, необхідні для глибокого розуміння складних проблем і вирішення взаємопов'язаних питань суспільного життя. Упровадження цих інструментів дасть змогу забезпечити інтегрування ЗВО з науково-дослідними та інформаційно-аналітичними центрами для вивчення та обґрунтування шляхів розв'язання регіональних екологічних, соціальних та економічних проблем; необхідно сприяти ЗВО у забезпеченні підготовки кваліфікованих фахівців з необхідними компетентностями для розробки і використання новітніх технологій. Питання сталого розвитку необхідно інтегрувати в систему професійної освіти державних службовців і освітян; підтримувати інтеграцію аспектів сталого розвитку в систему дошкільної, шкільної, позашкільної, середньої, вищої та неформальної освіти.

Міжнародне співробітництво. У сфері міжнародного співробітництва з питань сталого розвитку пріоритетними є такі завдання: забезпечити виконання міжнародних проєктів у сфері сталого розвитку; зміцнити співробітництво з міжнародними організаціями, зокрема інституціями ЄС, щодо забезпечення реалізації Концепції; забезпечити захист національних інтересів України та університетських свобод; розширювати міжнародну співпрацю у сфері науки та технологій, орієнтовану на капіталізацію науково-технологічного сектору країни, структурну модернізацію національної економіки та збалансованого природокористування; зміцнювати партнерську співпрацю на міжнародному рівні з метою досягнення глобальних цілей сталого розвитку, зокрема у регіональному вимірі на засадах транскордонного співробітництва.

У Концепцію сталого розвитку ЗВО покладено **«Моніторинг та оцінку результативності»**. Для забезпечення всеосяжного і глибокого моніторингу всього комплексу цілей і завдань Концепції необхідно: розробити та впровадити у внутрішню статистичну звітність усіх підрозділів університету індикатори сталого розвитку, зокрема у регіональному розрізі;

забезпечити формування масиву доступних структурованих статистичних даних шляхом удосконалення системи університетської статистики, відповідно до вимог Базових принципів офіційної статистики ООН та Європейської Асоціації університетів щодо сталого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Важливою рушійною силою досягнення намічених цілей є співпраця з територіальними громадами та їх залучення до співпраці з метою допомоги у реалізації Концепції. З цієї метою рекомендовано створити внутрішній департамент / раду зі сталого розвитку університету. Упровадження концепції сталого розвитку університету зумовить трансформацію традиційних процесів у забезпеченні освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень можуть бути зосереджені на розробці практичних механізмів упровадження концепції сталого розвитку в діяльність ЗВО, зокрема через цифрові інструменти та екологічно орієнтовані освітні програми. Також доцільним є аналіз впливу міжнародного партнерства і політики ЄС на трансформацію вищої освіти в контексті сталого розвитку.

Використані джерела

- Іваненко, П. (2011). Вища освіта України в умовах трансформації суспільства. *Науковий вісник*, 2, 10–20. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9688/2/Вища%20освіта.%20Вип.%202.pdf>
- Ковальчук, В. (2021). Трансформація освіти для досягнення цілей сталого розвитку. *Журнал ЮНЕСКО*, 5(2), 76–85. <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/download/76/68>
- Кравченко, Л. (2020). Аспекти реформування вищої освіти в Україні. *Економіка та управління*, 12(3), 98–110. <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/980/688>
- Ляшенко, О. М. (2024). Розвиток сталих комунікацій закладів вищої освіти у сучасних умовах. *COMSUS*, 1, 45–56. <https://comsus.eu/wp-content/uploads/2024/04/COMSUS-ISBN-978-83-970242-0-5-1.pdf>
- Музыка, Ю. Д., & Гуйда, О. Г. (2021). Особливості реформування системи вищої освіти України за умов сталого розвитку та соціального партнерства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*, 32(1), 32–38. <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.1/07>
- Петренко, І. (2019). Освіта для сталого розвитку: зміст та інституції. *Розвиток сучасної освіти*, 32(2), 15–25. <https://dse.org.ua/archive/32/2.pdf>
- Птащенко, О. (2023). Розвиток закладів вищої освіти: інноваційні зміни, цифровізація, соціальна відповідальність. *Моделювання розвитку економічних систем*, 10, 122–127. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-16>
- Сидоренко, О. (2020). Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства. *Наукові праці*, 4(1), 50–60. <https://www.researchgate.net/publication/350511420>
- Чайковський, М. (2023). Інтеграція освіти для сталого розвитку у закладі вищої освіти. *Соціальна робота та освіта*, 10(1), 5–15. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.1>
- Шевченко, І.О. (2024) Екологізація вищої освіти як драйвер сталого розвитку *Всеукраїнська конференція з проблем вищої освіти «Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика – 2024»*, 25 жовтня 2024 рік, Харків. 137–139.
- Кабінет Міністрів України. (2022). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки* (Розпорядження № 286-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/286-2022-p>
- Кабінет Міністрів України. (2024). *Про схвалення завдань щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року* (Розпорядження № 1190-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1190-2024-p>
- United Nations Ukraine. (2021). *Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні*. <https://ukraine.un.org/uk/151096-добровільний-національний-огляд-щодо-цілей-сталого-розвитку-в-україні>

References

- Chaikovskiy, M. (2023). Intehratsiia osvity dlia staloho rozvytku u zakladi vyshchoi osvity. *Sotsialna robota ta osvita*, 10(1), 5–15. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.1> (in Ukrainian).
- Ivanenko, P. (2011). Vyshcha osvita Ukrainy v umovakh transformatsii suspilstva. *Naukovyi visnyk*, 2, 10–20. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9688/2/Вища%20освіта.%20Вип.%202.pdf> (in Ukrainian).
- Kovalchuk, V. (2021). Transformatsiia osvity dlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku. *Zhurnal YuNESKO*, 5(2), 76–85. <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/download/76/68> (in Ukrainian).
- Kravchenko, L. (2020). Aspekty reformuvannia vyshchoi osvity v Ukraini. *Ekonomika ta upravlinnia*, 12(3), 98–110. <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/980/688> (in Ukrainian).
- Liashenko, O. M. (2024). Rozvytok stalykh komunikatsii zakladiv vyshchoi osvity u suchasnykh umovakh. *COMSUS*, 1, 45–56. <https://comsus.eu/wp-content/uploads/2024/04/COMSUS-ISBN-978-83-970242-0-5-1.pdf> (in Ukrainian).
- Muzyka, Yu. D., & Huida, O. H. (2021). Osoblyvosti reformuvannia systemy vyshchoi osvity Ukrainy za umov staloho rozvytku ta sotsialnoho partnerstva. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, 32(1), 32–38. <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.1/07> (in Ukrainian).
- Petrenko, I. (2019). Osvita dlia staloho rozvytku: zmist ta instytutsii. *Rozvytok suchasnoi osvity*, 32(2), 15–25. <https://dse.org.ua/archive/32/2.pdf> (in Ukrainian).
- Ptashchenko, O. (2023). Rozvytok zakladiv vyshchoi osvity: innovatsiini zminy, tsyfrovizatsiia, sotsialna vidpovidalnist. *Modeliuvannia rozvytku ekonomichnykh system*, 10, 122–127. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-16> (in Ukrainian).

- Shevchenko, I.O. (2024) Ekolohizatsiia vyshchoi osvity yak draiver staloho rozvytku. *Vseukrainska konferentsiia z problem vyshchoi osvity «Ekolohichno oriientovana vyshcha osvita. Metodolohiia ta praktyka – 2024»*, October 25, 2024, Kharkiv. 137–139. (in Ukrainian).
- Sydorenko, O. (2020). Stratehii vyshchoi osvity v umovakh internatsionalizatsii dlia stiikoho rozvytku suspilstva. *Naukovi pratsi*, 4(1), 50–60. <https://www.researchgate.net/publication/350511420> (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky* (Order No. 286-p). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/286-2022-p>
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024). *Pro skhvalennia zavdan shchodo dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku na period do 2030 roku* (Order No. 1190-p). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1190-2024-p>
- United Nations Ukraine. (2021). *Voluntary National Review on the Achievement of the Sustainable Development Goals in Ukraine*. <https://ukraine.un.org/uk/151096-добровільний-національний-огляд-щодо-цілей-сталого-розвитку-в-україні>

Iryna Shevchenko, Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Management and Business Administration, National Aerospace University of Kharkiv Aviation Institute

Research interests: international economic relations, sustainable development, digital economy, digital trade.

Eleonora Darmofal, Candidate of Engineering, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ecology and Technogenic Safety, National Aerospace University of Kharkiv Aviation Institute

Research interests: environmental safety, technoecology, economic and environmental strategies, higher education management.

CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION: TRANSFORMATIONAL ASPECT

Abstract. The article is devoted to the concept of sustainable development of higher education institutions (HEIs) in the context of modern global challenges. The purpose of the article is to identify key transformational aspects of sustainable development of higher education institutions (HEIs) and to form a concept that can serve as a guide for university leaders and academic communities in the context of sustainable development. The authors analyze the transformational processes taking place in the field of education under the influence of digitalization, environmental changes, social responsibility and international cooperation. The main directions of HEI development are identified: integration of sustainable development principles into educational programs, strategic resource management, digitalization of the educational process and increasing the level of environmental awareness. A conceptual model of sustainable development of universities is proposed, which includes economic, social and environmental dimensions, as well as four vectors: development, security, responsibility and pride. The authors emphasize the need for strategic planning and a comprehensive approach to implementing the concept of sustainable development, which will allow educational institutions to adapt to new challenges and increase their competitiveness at the international level. The proposed model of the Concept is a certain call to strengthen the role of universities in society and an invitation to all stakeholders to join forces for the purpose of deeper and more effective cooperation. The Concept can become a basis for supporting universities in their development, promote the exchange of experience and provide an opportunity to formulate common interests related to the future of universities for political and administrative circles in the state and the world. Special attention is paid to the role of interdisciplinary collaboration and the need for continuous innovation to ensure the relevance and resilience of higher education systems. The article is aimed at developing a comprehensive approach to integrating sustainable development into the higher education system, covering scientific research, management practices, environmental responsibility and social inclusion.

Keywords: sustainable development, higher education, digital transformation, environmental responsibility, strategic management, international cooperation.